

ODGOVORNOST ZDRAVNIŠKE ZBORNICE SLOVENIJE DO ZDRAVNIKOV, ZDRAVSTVENEGA SISTEMA IN DRUŽBE

ZDENKA ČEBAŠEK TRAVNIK

predsednica Zdravniške zbornice Slovenije v času 2017 do 18. februar 2021.

E-pošta: zdenka.cebasek@gmail.com.

Povzetek Odgovornost Zdravniške zbornice Slovenije (Zbornica) se odraža v odnosu do članstva skozi poslanstvo, ki je zastopanje in uveljavljanje poklicnih, ekonomskih in socialnih interesov zdravnikov, skrb za visoko strokovno usposobljenost in etičnost ravnanja zdravnikov, ugled in čast zdravniškega poklica, zagotavljanje izpolnjevanja zdravniških dolžnosti, uveljavljanje pravic zdravnikov ter strokovnega in varnega obravnavanja pacientov. Odgovornost Zbornice do zdravstvenega sistema je predvsem v predlogih za njegovo izboljšanje in odpravljanje napak, ki jih zbornica prepozna ob spremljanju delovanja in tudi skozi nadzore v okviru javnih pooblastil. Odgovornost do družbe pa se izkazuje s tem, da tudi splošno javnost seznanja in usmerja k iskanju boljših razmer za delovanje sistema in kot pomoč pri odpravljanju kriznih razmer. Podan je primer delovanja Zbornice ob nevarnosti pandemije virusa SARS-CoV 2, ki povzroča bolezen COVID-19.

Ključne besede:

zdravniški
poklic,
javna
pooblastila,
licence,
korona
virus,
pravni
vidiki

RESPONSIBILITY OF THE MEDICAL CHAMBER OF SLOVENIA TOWARDS DOCTORS, HEALTH SYSTEM AND SOCIETY

ZDENKA ČEBAŠEK TRAVNIK

President of Medical Chamber of Slovenia (2017 – 2021 (18 February).
E-mail: zdenka.cebasek@gmail.com.

Abstract The responsibility of the Medical Chamber of Slovenia (Chamber) is reflected in the attitude towards the membership that goes through the mission, which is to represent and promote the professional, economic and social interests of doctors, care for the high professional competence and ethics of the conduct of doctors, the reputation and honor of the medical profession, ensuring the fulfillment of medical duties, promoting the rights of doctors, and the professional and safe treatment of patients. The Chamber's responsibility to the health care system lies primarily in proposals for its improvement and elimination of errors, which are recognized by the Chamber in monitoring its operations as well as through controls within the public authority. Responsibility to the company is manifested by the fact that the general public also informs and directs them to find better conditions for the functioning of the system and to help in crisis management. An example of the Chamber's work in the face of the SARS-CoV 2 pandemic causing COVID-19 is given.

Keywords:

medical
profession,
public
authority,
licenses,
crown
virus,
legal
aspects

1 Uvod

V leksikonu Morala in etika Cankarjeve založbe iz leta 1986 je najti razlago in razlikovanje pojmov odgovornost in dolžnost, avtor ju izpelje iz Frommovega pojmovanja iz Umetnosti ljubezni. Dolžnost je v tem kontekstu vnanja, naložena od zunaj, avtoritativno ukazana. Posameznik ali skupina mora izpolnjevati naloge, zakone, predpise, navodila. Če tega ne upošteva, lahko pričakuje sankcijo. Odgovornost pa je v bistvu individualno prostovoljno oziroma svobodno ravnanje. Biti odgovoren, pomeni biti zmožen, sposoben in pripravljen odgovarjati. Odgovornost je izhodiščno individualna, osebna; odgovarjam ali ne odgovarjam jaz; in ker je tako, je tudi sankcija notranja – slaba vest, občutek krivde, v primeru odgovornega ravnanja – občutje zaslužnosti. Če je za določeno zadevo odgovornih več oseb, obstaja možnost, da je postane odgovornost anonimna: porazdeljena odgovornost je potencialno odpravljena odgovornost (Sruk, 1986: 324-6).

V jezikoslovnem smislu izraz odgovornost prinaša več razlag (Slovar), ki jih uporabljamo v vsakdanjem življenju, pa tudi v poklicnem delovanju. Poglejmo:

1. dolžnost sprejeti sankcije, dati opravičilo:
 - a) če kaj ne ustreza normam, zahtevam, ima negativne posledice,
 - b) če se z zaupano osebo, stvarjo zgodi kaj negativnega;
2. lastnost, značilnost človeka, ki si prizadeva zadovoljevati norme, izpolnjevati zahteve, dolžnosti;
3. naloga, obveznost: zaupati komu odgovornosti;
4. odnos, pri katerem mora kdo dajati pojasnilo, utemeljitev za svoje delo, ravnanje;
5. lastnost, značilnost tega, kar zaradi pomembnosti, posledic zahteva veliko znanje, skrbnost: ni se zavedal odgovornosti zaupane naloge; odgovornost odločitve.

Če povežemo jezikovne in moralno etične komponente pojma odgovornosti, pridemo do različnih pogledov na odgovornost Zdravniške zbornice Slovenije (Zbornica), katere položaj je zelo specifičen – kajti za vse člane velja visoka stopnja osebne odgovornosti pri opravljanju poklica, hkrati pa je organizacija kot celota nosilka več vrst in oblik odgovornosti. To razdvojenost glede odgovornost se odraža tudi v tem, da je zbornica oseba zasebnega prava, čeprav izpolnjuje tudi naloge javnih pooblastil. Za slednja je odgovorna državi, ki ji je pooblastila podelila. Nedvomno

pa je njena odgovornost tudi v odnosu do javnosti skozi izražanje stališč ob različnih, za prebivalstvo pomembnih temah, na primer o evtanaziji.

2 Odgovornost Zdravniške zbornice Slovenije do članov

Statut v 1. členu opredeljuje, da je Zbornica samostojna poklicna organizacija zdravnikov in zdravnic, zobozdravnikov in zobozdravnic (v nadaljnjem besedilu: zdravnikov), ki opravljajo svoj poklic na območju Republike Slovenije. Zbornica izvršuje svoje poslanstvo z dejavnostjo, določeno v statutu, ki navaja 24 različnih nalog (Statut).

Statut, ki velja od 16.12.2008 in ki kljub več poskusom od takrat ni bil spremenjen, govori o poslanstvu zbornice, besedo odgovornost pa v njem najdemo samo dvakrat: v 8. členu o odgovornosti v pravnih poslih in v 47. členu, ki govori o odgovornosti predsednika. Ta za svoje delo odgovarja skupščini zbornice, ki ocenjuje njegovo delo in ga lahko v določenih primerih predčasno razreši. Predsednik zbornice je hkrati edina funkcija v zbornici, pri kateri se v statutu omenja odgovornost.

Drugi odst. 47. člena določa, da lahko Skupščina predsednika na njegovo osebno zahtevo ali kadar deluje v nasprotju s statutom in sklepi skupščine, na podlagi pobude najmanj treh regijskih odborov ali najmanj 20 poslancev, predčasno razreši dolžnosti predsednika zbornice.

Statut ZZS torej ne določa odgovornosti do svojih članov, zato je odgovornost zbornice do članov treba razumeti v smislu jezikovne razlage tega pojma.

3 Odgovornost zdravniške zbornice do javnosti

Preden predstavimo delovanje Zbornice v občutljivem obdobju velikega zdravstvenega tveganja, omenjamo še skrb za strokovno usposobljenosti njenih članov. Zbornica nadzoruje strokovnost dela zdravnikov in zobozdravnikov. V ta namen ima pooblastila za izvajanje strokovnih nadzorov, o strokovnosti članov pa se izreka tudi Odbor za strokovno medicinska vprašanja. Ta si prizadeva, da bi strokovni nadzori bili vedno povezani tudi s svetovanjem, pri ugotovljenih nepravilnostih pa tudi z izrekom priporočenih ukrepov. Zbornica opravi letno okrog

100 strokovnih nadzorov pri zdravnikih in 25 pri zobozdravnikih. Etična vprašanja, povezana z delovanjem članov pri njihovem strokovnem delu in tudi v medsebojnih odnosih pa obravnava zbornični Odbor za pravno etična vprašanja na podlagi Kodeksa zdravniške etike (Kodeks). Hujše odklone pri ravnanju članov v odnosu do pacientov pa obravnava Rzsodišče zdravniške zbornice.

Ali je zbornica odgovorna tudi za strokovno in varno obravnavo pacientov?

Gre za posredno odgovornost, ki se pravno izkazuje preko podelitve in podaljševanja licenc. Te so določene z zakonom, podrobneje pa urejene s Pravilnikom o zdravniških licencah (Pravilnik o licencah). Podatek o imetnikih licenc je javno dostopen na spletni strani Zbornice (javni iskalnik).¹

4 Odgovornost Zdravniške zbornice Slovenije - prikaz primera

Prvotno zasnovo tega članka je močno spremenila aktualna situacija, povezana s pojavom korona virusa v sosednji Italiji in napoved možnosti pandemije. Odgovornost Zbornice se v takšni situaciji odraža na vseh treh področjih: odgovornost do članstva, do zdravstvenega sistema in do družbe. V podobnih primerih je treba upoštevati Zakon o nalezljivih boleznih (Zakon) in pravilnik (Pravilnik o nalezljivih boleznih), v okviru katerih smo zdravniki in zobozdravniki dolžni izpolnjevati zakonske obveznosti. Vendar pa hkrati izpostavljamo tudi poslanstvo zdravniške zbornice glede zagotavljanja izpolnjevanja zdravniških dolžnosti, uveljavljanje pravic zdravnikov in zobozdravnikov ter strokovnega in varnega obravnavanja pacientov.

Izhajajoč iz uvodne opredelitve odgovornosti (Sruk, 1986: 324-6) lahko ocenjujemo tudi odgovornost do ravnanja države oziroma Ministrstva za zdravje (MZ) ter Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) v aktualni situaciji. V aktivnosti, ki jih izvaja država na področju korona virusa SARS-CoV 2, zdravniška zbornica ni bila vključena oz. je prvo povabilo na sestanek koordinacije dobila en dan pred sejo, ki je bila 26.02.2020. Natančna datumska opredelitev je v tem primeru nujno potrebna,

¹ Javni iskalnik zdravnikov in zobozdravnikov <https://www.zdravniskazbornica.si/informacije-publikacije-in-analize/javni-iskalnik-zdravnikov-in-zobozdravnikov> (26.02.2020).

saj se epidemiološke razmere spreminjajo dobesedno iz minute v minuto, zamujenih ukrepov pa kasneje ni več mogoče popraviti.

Zavedajoč se odgovornosti zdravniške zbornice za strokovno in varno obravnavo pacientov, smo po skrbni preučitvi vseh dostopnih priporočil in navodil s strani MZ in NIJZ (tudi na njihovih spletnih straneh) v ponedeljek, 24.02.2020, na oba naslova poslali osem vprašanj, na katera naši člani niso našli ustreznih odgovorov (vprašanja zbornice). Ker pričakovanega odziva s strani naslovnikov ni bilo, smo vprašanja »naslovili« preko medijev z javno objavo na naši spletni strani. Neposrednega odgovora nismo bili deležni niti v naslednjih treh dneh (zaradi oddaje prispevka smo morali zamejiti časovno obdobje).

Na podlagi poročil naših članov iz vse države in njihovih opozoril o nevezdržnosti predlaganih 55 vstopnih točk za potencialno okužene prebivalce, smo 26.02.2020 dali izjavo za javnost, v kateri smo na podlagi informacij iz tujine priporočili omejeno število vstopnih točk. Ocenili smo, da bi bilo te najboljše locirati na območnih enotah NIJZ, kjer že imajo ambulante in kjer so tudi usposobljeni epidemiologi. Na ta način bi potencialno okužene ljudi usmerili stran od drugih oblik nujenja medicinske pomoči in s tem preprečevali širjene okužbe. Ker statistike od drugod poročajo, da je bilo okuženih do 10 % zdravstvenih delavcev, bi na tak način zmanjšali tudi to možnost. Kajti odgovornost za strokovno in varno obravnavo pacientov vključuje tudi to, da se zdravstvene delavce, ki nimajo primernih in varnih pogojev za delo, o tem tudi pouči.

5 Zaključek

Zbornica je v tej krizni situaciji uporabila svoje kapacitete za obveščanje svojih članov in za opozarjanje državnih organov ter javnosti. Ugotavljamo, da so nekatera priporočila Zbornice bila upoštevana kljub temu, da Zbornica ni bila neposredno povabljen v strukturo, ki so na državni ravni pripravljala priporočila in navodila. Hkrati pa je članstvu zagotavljala najvišji možni nivo informacij, da bi z njimi prispevala k varnemu delovanju zdravstvenega sistema.

Opomba

Prispevek je nastal v času, ko je bila dr. Zdenka Čebašek Travnik predsednica Zdravniške zbornice Slovenije.

Pravni viri

Kodeks zdravniške etike, https://www.zdravniskazbornica.si/docs/default-source/zbornicni-akti/kodeks-2016.pdf?sfvrsn=80562a36_4 (26.02.2020).

Statut Zdravniške zbornice Slovenije: Uradni list RS, št. 65/94, 54/95, 64/96, 22/98, 113/00, 30/01, 43/02, 124/03, 34/04 in 23/08.

Pravilnik o prijavi nalezljivih boleznih in posebnih ukrepih za njihovo preprečevanje in obvladovanje: Uradni list RS, št. 16/99 in 58/17.

Pravilnik o zdravniških licencah: Uradni list RS, št. 48/15.

Zakon o nalezljivih boleznih (ZNB): Uradni list RS, št. 33/06 – uradno prečiščeno besedilo.

Zdravniška zbornica na MZ in NIJZ naslovila vprašanja povezana s širitvijo COVID-19 virusa in zaščitnimi ukrepi (<https://www.zdravniskazbornica.si/informacije-publikacije-in-analize/obvestila/2020/02/24/zdravni%CA1ka-zbornica-na-mz-in-nijz-naslovila-vpra%CA1anja-povezana-s-%CA1iritvijo-covid-19-virusa-in-za%CA1%C4%8Ditnimi-ukrepi>) (26.02.2020).

Literatura

Sruk, V. (1986). *Morala in etika*. Leksikon Cankarjeve založbe (Ljubljana: Cankarjeva založba).

